

8.10.2024

Vapaaehtoistoiminnan
kansallinen webinaari

Mikko Lehtonen
Maria Wakeham-Hartonen

Vapaaehtoistoiminnan edellytysten kehittäminen

Tarkastelua kansalaisjärjestöstrategian näkökulmasta

Miten edistämme kansalaisyhteiskunnan elinvoimaisuutta ja varmistamme, että yhä useampi meistä voi osallistua järjestö- ja vapaaehtoistoimintaan jatkossakin?

Järjestö- ja vapaaehtoistoimintaa koskeva sääntely määrittää mahdollisuuksia ja rajoituksia toiminnan järjestämiseen ja siihen osallistumiseen. Viranomaisten toimintatavat ja viranomaistulkinnat vaikuttavat myös.

1 Katsaus kansalaisjärjestöstrategiaan

Kansalaisjärjestö-strategia

Valtioneuvoston periaatepäätös kansalaisjärjestöstrategiasta hyväksyttiin kesäkuussa.

Rajattu strategia linjaa, miten valtioneuvosto kehittää kansalaisjärjestöjen toimintaedellytyksiä kuluvalle hallituskaudella.

Strategian toimeenpanoa koordinoi työryhmä, joka on valmistellut toimeenpanosuunnitelmaa. Suunnitelma julkaistaan mahdollisuuksien mukaan lokakuussa.

Kansalaisjärjestöstrategian tarkoitus

- 1. Strategian perusteella edistetään kansalaisjärjestöjen omaa varainhankintaa,**
- 2. kehitämme kansalaisjärjestöjä koskevaa valtionavustustoimintaa ja**
- 3. puretaan kansalaisjärjestöjä kuormittavaa byrokratiaa.**

Strategian toimeenpano

Säädöshankkeiksi, selvityksiksi ja muiksi politiikkatoimiksi konkretisoidut toimenpiteet ryhmitellään toimeenpanosuunnitelmassa viiteen kokonaisuuteen, mikä tukee myös seurantaa ja arviointia. Oikeusministeriöllä ja valtiovarainministeriöllä on erityinen koordinoituvastuu.

1

Verotus- ja
valtionavustus-
käytännöt

2

Kansalais-
yhteiskuntavisio

3

Säätely ja
toimintatavat

4

EU-rahoitus-
mahdollisuudet
ja -haku-
valmiudet

5

Vuorovaikutus
kansalais-
yhteiskunnan
kanssa

Alkusyöksyn valmistelua

Valtionavustus-toiminta

- Yleishyödyllisten yhteisöjen yleisavustuksiin liittyvien käytänteiden uudistaminen
- Valtionavustus-toiminnan ja -palveluiden kehittämisen [yhteistyöryhmä](#)

Selvitystoiminta

- Järjestö- ja vapaaehtois-toiminnan lainsäädännölliset esteet
- EU-rahoitus-mahdollisuudet ja hakuvalmiudet kansalais-järjestöissä

Kansalais-yhteiskuntavisio

- Oikeusministeriö suunnittelee tapoja käydä visioivaa keskustelua kansalais-yhteiskunnasta 2030-luvun Suomessa.

Suosituksia

- Paikallinen kansalaistoiminta ja [resilienssi](#)
  - Hyvinvointialueiden ja kuntien [suhde](#)
- > KANE julkaisee tavoitteet alue- ja kuntavaaleihin.

Syksyn tulevia tapahtumia

**Avoin
tilannekatsaus
12.9.2024**

1.

**Kansallinen
demokratiapäivä
11.10.2024**

3.

**Kansalaisjärjestö-
akatemia (Oulu)
7.11.2024**

5.

2.

**EU-rahoitusinfo
24.9.2024**

4.

**Avoin
tilannekatsaus
24.10.2024**

6.

**Avoin tilanne-
katsaus
23.1.2025**

2 Vapaaehtoistoiminnan edellytysten kehittäminen

Kansalaisyhteiskunnan ulottuvuuksia toimivassa demokratiassa *

Perus- ja ihmisoikeudet, oikeusvaltio

Vapaa media ja digitaalinen tila

Tiedon saatavuus

Mahdollistava toimintaympäristö

Tulossa: The Practical Guide for Policy Makers on Protecting and Promoting Civic Space * (loppusyksy 2024); Citizen Participation Barometer (loppuvuosi 2025) **Tutustu:** Civic Space Scan of Finland (2021)

Vapaaehtoistoiminnan edellytysten koordinointia

- Aiempien hankkeiden (mm. Vapaa–Fri! -hankkeen 2019–2023) suosituksia toimeenpannaan soveltuvin osin uuden hallituskauden hankkeissa.
- Vapaaehtoistoimintaa koskevan viranomaistiedon löydettävyyttä pyritään edistämään mm. kokoamalla tietoja Suomi.fi -palveluun. Oikeusministeriö vastaa vapaaehtoistoimintaa koskevan sisällön päivittämisestä.
- Virkahenkilöiden osaamisen kehittämistä varten on valmisteltu erilaisia tapoja. Kaikille avoin kansalaisyhteiskunta- ja vapaaehtoistoiminta-aiheinen [koulutus](#) on julkaistu eOppivassa. Kansalaisjärjestöakatemiaa järjestetään yhdessä valtiovarainministeriön kanssa osana avoimen hallinnon [toimintaohjelmaa](#).

Strategiaprosessissa esiin nousseita asioita

Vaateet ja velvollisuudet

Mikroyhdistyksen tunnistaminen

Rekisteröidyt toimintaryhmät?

Avoimuuden, luottamuksen ja turvallisuuden tasapaino

Valtionavustus-toiminta

Valtionavustusten ehdot ja rajoitukset

Valtionavustus-toiminnan läpinäkyvyys

Julkinen rahoitus vapaaehtoistoiminnan vivuttamisessa

Vapaaehtoisten osallistuminen

Vapaaehtoistoiminta ja työttömyysturva

Kustannusten nousu

Kulukorvaukset

Kumppanuus ja yhteistyö

Muutokset toimintaympäristössä ja osallistumisessa

Yhteisen tilannekuvan ja visioivan keskustelun tarve

Viestintä ja osaamisen kehittäminen

Lainsäädännöllinen selvitys valmisteilla

- Oikeusministeriö [selvittää](#) keinoja purkaa järjestö- ja vapaaehtoistoimintaa koskevia normeja, uudistaa viranomaisten toimintatapoja ja yhtenäistää viranomaistulkintoja, jotta toimintaan olisi helpompi osallistua.
- Ylimääräisen sääntelyn keventäminen on hyvä tavoite, mutta samalla on tunnistettava, milloin sääntelyä on tarpeen lisätä.
- ”[Norminpurku](#) ei tarkoita pelkästään karsimista.”
- Oikeusministeriön selvityksessä pyydetään kiinnittämään huomiota myös siihen, milloin jokin esteeksi koettu asia perustuu säädökseen, milloin viranomaisen harkinnassa olevaan asiaan tai viranomaistulkintaan.

Mahdollistava sääntely, mahdollistava toimintaympäristö?

Toimintojen ryhmittelyä

- Hallinto ja päätöksenteko (ja rekisteröityminen)
- Talous ja kirjanpito
- Varainhankinta ja valtionavustukset
- Vapaaehtoistoiminta
- Data ja digitaaliset palvelut
- Henkilöstö ja työnantajatoiminta, työttömyysturva
- Elinkeinotoiminnan harjoittaminen
- Julkiset hankinnat

Sääntelyesimerkkejä

- Yhdistyslaki 503/1989
- Yhdistysrekisteriasetus 506/1989
- Säätölaki 487/2015
- Valtioneuvoston asetus säätörekisteristä 553/2015
- Laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista 1397/2016
- Rahankeräyslaki 863/2019
- Valtionavustuslaki 688/2001
- Tuloverolaki 1535/1992

Osallistu lokakuussa yhteiseen verkkokeskusteluun

- Mahdollistava sääntely, turhien normien purkaminen ja hallinnollisen taakan keventäminen ovat monelle tuttuja tavoitteita. Tavoitteet voivat konkretisoitua esimerkiksi niin, että sama tieto pitäisi toimittaa viranomaisille vain yhden kerran. Mitä muita vastaavanlaisia, yleisiä tavoitteita tunnistat?
- Mainitse esimerkkejä viranomaisten toimintatavoista, viranomaistulkintoista tai muista lakeja tai asetuksia alemman tason ohjeistuksista, jotka estävät järjestö- ja vapaaehtoistoimintaa.
- Minkälaisissa asioissa kaipaisit julkiselta hallinnolta nykyistä selkeämpiä ohjeita järjestö- ja vapaaehtoistoiminnan järjestämiseksi tai siihen osallistumiseksi?

> Ilmoittaudu mukaan verkkokeskusteluun [hankesivulla](#)

Lisätiedot

Perustiedot: www.om.fi/kansalaisjarjestostrategia

Asiakirjat ja etapit: [Hankesivu](#)

Yhteys: kansalaisjarjestostrategia.om@gov.fi

Sosiaalinen media: #kansalaisjärjestöstrategia

